

Porabje

TEDNIK SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 21. januarja 2021 - Leto XXXI, št. 3



stran 2

Plani DSS za leto 2021



*Na paverskom dvauri se je ...
stran 4-5*



*Ptice, naše prijazne spremljevalke
stran 6-7*



*Leko fudiš
stran 8*

Plani DSS za leto 2021

Zavolo pandemije koronavirusa je v lanskem leti dosta programov taostalo, med njimi Državno sre-

v lanskem leti meli peneze za prireditve, smo ponūcali za darilne bone. Raztalali smo je med



»Zdaj samo delo čaka, ka leko štarta« - DSS má dosta planov za letošnje leto, pravi predsednik Karel Holec

čanje Slovencev, šteroga vsikšo drugo leto organizera Državna slovenska samouprava. Od predsednika krovne organizacije Karčina Holec smo zvōdali, ka želējo tē

našimi šaulskimi ustanovami, je tapravo Karči Holec. Kak smo čūli, krovna organizacija za investicije letos dobi 85 milijunov forintov, zvūn toga pa eške 20



Tak de vōvidla nauva »iža s pečjauv« na Verici - občina je že prva dala napraviti načrte za zidino

program - vkūper s pūšpekijским narodnostnim srečanjem - držati letos junijuša.

»Vūpam, ka se vleti tau že priška, na tejm delamo,« je tomačo predsednik Holec in cujdau: »Kulturni svetek pa je skrak, tisto nede šlau. Prosili smo pedagoško svetovalko pa učiteljico asistentko Valentino Novak, aj pomaga, ka bi dve porabski šauli napravili eden kratek program. Depa tau vse digitalno, eden mali film se gorvzeme, tak mo svetili.«

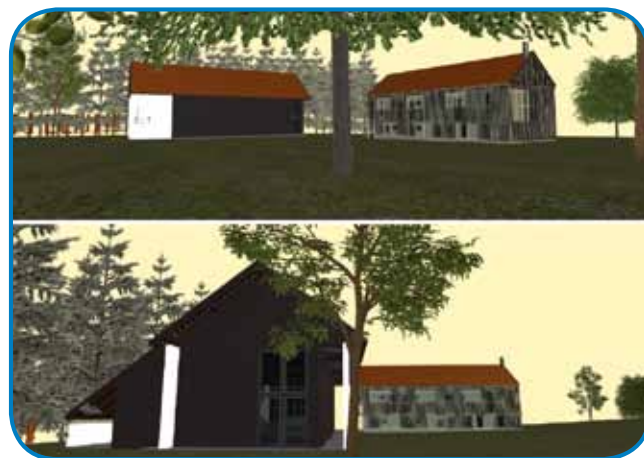
Predsednik DSS je eške tapravo, ka mislijo letos organizirati strokovno ekskurzijo v Mosonmagyaróvár, najbolje pa programe za mlajše po vrtcaj in šaulaj. »Ka smo

miljaunov za obnavljanje farofa v Števanovci. »S tauga mo končali pod Kūharove spominske iže tō, gorenjesenčarska šaula pa dobi izolacijo od zvūna. Drvotan šaule se obnauvi, na sedeži Državne slovenske samouprave pa se vse na nauvo pofarba, ka je z lesa,« je naštevō predsednik Holec in cujdau, ka s tē investicijski penez Radio Monošter tō dobi. Zvūn toga se more letos končati telovadnica DOŠ Števanovci, vrtec v tistoj vesi pa dobi sistem za čiščēnje odpadne vode.

Kak vejmo, se je Vlada Madžarske že na konci 2019 odlaučila, ka podpre Razvojni program Slovenskoga Porabja. Tau znamenūje, ka leko v maloj krajini kauli Mono-

štra za razvoj gospodarstva v štiri lejtaj gorponūcamo skoro 900 milijunov forintov. »Program je štarto lani, depa zaradi virusa je samo na konci leta 2020 prišlo do toga, ka so se podpisale pogodbe,« je raztomačo Karči Holec. »Sprtoleti se je vse stavilo, do septembra je vse stalo. Sploj smo nejznali, če baude podpora ali nej. Bojali smo se, ka ranč ne moremo štartati s tejm programom. Depa končno so prajli, ka penezge za Porabje so.« Kak predsednik DSS pravi, nej je ostalo cajta, ka bi vōdali razpis za male pavre in podjetnike. Austo je samo eden mejsac, zatok so z Ministrstva za finance dobili tanač, aj se spravljajo z vekšimi projekti. »Prajli so, ka če bi zdaj penezge ostali, bi leko tisto samo za štiri lejta dolaprosili. Pa bi ranč nej bilau garancije, ka bi leko vse gorponūcali.«

V Porabji so nutzglasili štiri veuke projekte. O podpori »etičnoj hiši« v Sakalauvci do kisnej odlaučali, ka so tam za njau prej že prosili peneze od Evropske unije tō. Tak so ostali trgé projekti. Na srejdji Dolenjoga Senika stogi zidina v formi litere »U«, štera dava mesto



V tej kuči baudejo apartmaji v Andovci

skupnomi samoupravnimi uradi od pet porabski vesnic. Tam majo svoj kancelaj slovenska pa nemška narodnostna samouprava in gasilci tō, tam je knjižnica pa konferenčna dvorana. »Strejo bi trbōlo že dosta popravliti, zatok je nabaukše, če cejlo vōminijo,« smo čūli od Karčina Holec.

Na Verici na dvoriški kulturnoga doma z ene nej nūcane zidine

PREDSEDNIK DSS PRI SLOVENSKIH UTRINKIH



11. januarja je predsednik Državne slovenske samouprave Karel Holec obiskal uredništvo televizijskega magazina Slovenski utrinki v Sombotelu. Odgovorna urednica Iboľya Dončec Merkli in novinar Dušan Mukič sta gosta seznanila s pogoji dela v studiu oziroma očrtala težave, s katerimi se ekipa sooča v času pandemije. Predsednik Holec je sodelavce oddaje opozoril na možnost štipendiranja narodnostnih novinarskih praktikantov, obenem pa izrazil vso podporo uredništvu. Snemalec in montažer ekipe Géza Doma je gostu predstavil tehnično plat pripravljanja slovenskih magazinov, medtem ko je poslovodja Top Media Film d. o. o. Albert Rátz izpostavil, da privatni studio - kljub začetnim težavam pri financiranju - že enajsto leto uspešno zagotavlja pogoje za nemoteno delovanje uredništva. Po obisku pri televizijskem podjetju si je Karel Holec ogledal prostore Sombotelke slovenske samouprave.

napravijo »ižo s pečjauv«, pravi predsednik. »Oni dosta prireditv majo, depa so vsikdar na

zgradbo) zidali s cilom, ka bi kauli njega napravili kemping. Tam bi leko s šatorom spali tisti, šteri pejški ali s piciklinom pridejo v Porabje, je raztomačo Karči Holec. »Ešče ena zidina plus baude, dej do apartmani. Tam leko prespijo tisti, steri neščejo v šatori biti. Če pa nekak nešče nej pod zvezdami pa nej znautra biti, za tiste napravimo takzvane 'glampinge'. Tau so takše male lesene ižice, veuke dvakrat dva mejtera, v stera samo telko mesta geste, ka dva leko ležita. Tri takše kučice baudejo, vsakša de mejla mala okna pa mala dvera.«

Predsednik Državne slovenske samouprave pravi, ka se more vse tau zozidati eške letos. Vse tri pogodbe so podpisali lani, podporo je madžarski rosag že prejkposlo. »Zdaj samo delo čaka, ka leko štarta,« je zaključō Karči Holec. Kejp na 1. strani: Pri Porabskoj domačiji v Andovci do kemping napravili - zozidali do škeden, apartmaje pa male lese ne kučice tō.)

-dm-

FRIŠKI, FRIŠKI, ZDRAVI, ZDRAVI BOJTE ...

Vej tou friškanje se je že davno zgoudilo. De pa zato pá nej tak davno. V tistom cajti so deca na nouvoga leta den ojdla od iže do iže friškat. Gvüşno se spoumnite, kak je tou šlo. Ali pa ste sami friškat ojdli, ka pa te nej. Vsepovsedi po našoj krajini je nej ednako, nej v Prekmurji nej v Porabji, mislim. Skor vsakši kraj ma nikše svoje navade, tou znamo.

V našoj vesi na Goričkom pri Svetoj Geleni (Heleni) je friškanje šlo etak:

Fejst zrankoma trbelo z dugov vrbovov šibov k iži priti, mogla šče kmica biti. Steri je prišo kesnej, tistomi so nešterni niti več nej odprli ... Lekar zatou, si mislin, ka so že drügi prvle ta prišli pa vse pofriškali, drouvni pejnezi za friškare pa so že sfalili.

Na friškanje sva ojdla s Tomicov, ja, Tomica smo pravli mojomi mlajšomi brati Tomaži. Se pravi, ka sva ščela rano gorstaniti. Mela sva tak pet, šest lejt, mogouče menje.

Mamo sva prosila, naj naja zrankoma gorzbidi, tak rano, ka de ešče trda kmica, ranč tak čarna kak v rouri. Znala sva, gé vrba raste, nej daleč kraj od naše iže. Zato ka vrbina šiba mora za frišanje čista friška biti, no, lejko se nūca tū šiba leskova, liki leskov grm je raso notri v lejsi, ta sva si pa v ranoj kmici nej vūpala. Bojo sam se. Zakoj? Zato ka sam se bojo. Ja, zakoj sam se te bojo? Vej zdaj že leko po istini povem: zavolo Miklouša, ja, prazprav zavolo vragouv, štere je Miklouš s sebou k iži pripelo.

Od tistec, z lejsa, so na Mikloušovo večer vragovge z lancami prišli rogatat na naše dveri, rezgūtali so na podoknaj pa ružili po dveraj pa se drli. Vragovge so od naše matere ščeli, ka naj mene vō da, zato ka san prej nej vrli. Ne vem, zakoj so ranč na mene piko meli pa tak divdji bili. Je pa gnouk mama lekar pozabila dveri zaklenoti, tak ka so čarni kosmati vrazge odprli pa se s praga drli pa z žmetnimi lancami ružili. Kakše duge rdeče gezikie pa kosmate repe so meli! Tomica se je za mamov skrivo v kikli, mama je pa mene tak močno držala, ka so me tej divgi vrazge mogli njati, de pa prvle sam mogo obečati, ka boudem vrli. Miklouš je tomi cuj gledol, gda pa je čūu, ka sam obečo, je nama s Tomicov vsakšomi v pesnico dau par süji sliv pa orejov.

Do nouvoga leta je držalo, ka sam oblūbo. Tak vrli sam grato, ka naj je mama s Tomicov pistila na frišanje, gda je prišlo nouvo leto. Rejsan najva je zbidila, stanola sva v čarnoj kmici kak v rouri.

»Ideva po leskovo ali po vrbovo šibo?« me Tomica pita. Ges kak starejši naj bi odloučo, ka naj napraviva. Znau sam dobro, ka Tomica tūdi straje ma, vej je ešče menši od mene pa droven

kak kakši sumič. Nej zaman, ka nama oča tak pravo: »Tomica, ti si gospod Komar, Peter, ti si pa gospod Obad!«

»E, ka bi v lejs ojdla, vej vrbova šiba ranč tak fajnfčesne,« sam odloučo tak, ka je za oba dobro vō spadnol.

Držala sva se za roke – ka pa če z goušče kakši vrag vōvdari? Vsakšomi sam vrezol edno dugo vrbovo šibo, takšo žuto, kak je soused z nijj lejpe košare pleu. Najprvle sva šla k Šnajderovim, tam je ena deklčina bila, Idica se je zvala, pa trno se mi je vidla.

Poklonckava.

»O, vūva sta pa fejst raniva, ota samo dale, Idica ešče spi!«

Vej nej spala. Čakala je na friškanje. Pokrila se je prejk glave s pernatov blazinov pa čakala, ka zaj bou.

S Tomicov sva začala s šibov tučti po blazini pa pouleg tak gučati tak, kak so naj starejši navčili:

»Friški, friški, zdravi, zdravi,

v eton nouvon mladon leti,

kriüja, vijna za vole,

düšnoga zveličanja pa ... naj-več!«

Pri vsakšoj rejči sva ednouk počila po blazini, vej nej bolelo. Najbole močno trbelo vdariti na konci: »... naj-več!« Sousedovo Idico nej smelo boleti, zato ka se mi je trno vidla.

Po tistom sva se k njenoj materi obrnola pa znouva začala, kak trbej: »Friški, friški ...«

»Ge so pa oča, ka ga pofrišava?« sam pito, gda sva gotoviva bila.

»Njega najta, un Šejki pa Liši polaga.«

Šejka pa Liša so krave bile v štali.

»No, te pa zbougom pa zdravi ostante,« sva oba s Tomico v en glas pravla.

»Koma bižita? Čakajta, es pojta, nika mam za vaj!« pravla susedova mati.

Navada je bila, ka so pri vsakšoj iži friškarom nikše drovne pejneze davali, bar pou dinara, tūdi kakši dinar ali dva, več lekar nej ... k tomi pa kakši falajček orejove pogače ali domanjoga krüja, včasik celou z zasekov namazanoga. Tou je veuki dar, skoro zlata vrejdno, vej smo vsi bole srmaško živeli tistoga cajta.

Tak sva šla od iže do iže, k Roganovim, k Turmanovim pa tak dale, najprle par iž po brejgi doj te pa gor. Pri Kovači sva končala, tam sva gvüşno bar dva dinara doubila. Od toga kovača vam naj več povem, zato ka un je nej samo majster kovač būu, liki zvonar ranč tak, tak ka je v kovačiji nej samo plüge pa brane popravlo pa konje podkavo pa ešče kaj kovačke meštrije delo, znau je celou zobe vō mikati, zato ka do pravoga doktora daleč bilo iti. Pa zvonit je odo pa hostije je tūdi peko. Tou je za nas deco svetek būu, zato ka

nas je pouzvo, naj njemi pridemo pomagat. Ta pomoč je pa tak vōviditi bila, ka smo na dvouri na ognjišči ojgen zakōrili pa pasko meli, ka nej vgasno, kovač je pa v takšoj velkoj železnoj ponvi peko hostije, takše velke za plevanoša ali pa male za obhajilo. Mi deca smo leko koštavali tisto, ka je prek modle gledalo ali pa se je hostija pokvarila ... kovač je takši majster būu, ka je znau napravti celou tou, ka se je hostija »pokvarila«, ja.

»Samo gejte, deca, gejte, vej so te hostije ešče nej žegnane,« je pravo pa se smedjau.

No, gda sva k njim, Kovačovim, prišla friškat, se je tūdi smedjau pa pravo:

»Vūva samo fejst vdarita! Bole vdariš, bole vala!«

Na sebi je že mōu lederni kovaški fōtrok, tistomi so niti žareče iskre v kovačnici nej škodile, liki vrbova šiba je po ledri tak fajnfrogatala.

Na konci friškanja sva vsakši tak za eno pesnico drauvni penez mela. Tisti jugoslovanski dinari so aluminijasti bili, tak ka če si je duže stiskavo v pesnici, je dlan cejla čarna gratala.

En tau drobiža sva v šparavec djala – drobiž prav pride, gda na Gelenino buča pa ringišpūu bode pa sladoled!

Z ostankom pejnez sva šla v bauto na Pertočo. Tomica je kūpo par cukrov, takše rdeče, vō viditi so kak krpūšnice (maline). Ges sam pa proso spice pa ene par cigaretlnov: »Drava, tiste, kak kovač kadi,« sam pravo, tak ka bi bautaš mislo, ka za kovača kūpūjem. Trno močni cigaretlini so tou bili, samo za tak močne moške kak kovač. Oba z bratom sva veseliva šla proti lejsi, tam bi naj nišče nej mogo najti. Po moško sva si vsakši svoj cigaretlin vužgala pa začala vlejčti, ranč tak, kak sva dede vidla. Do tega mau sva ešče nigdar nej kadila. Ges sam samo baško, zato ka Dravin dim je trno močen būu. Tomica je pa v sebé potegno eni par dugi dimov. Nagnouk je začno blejdi gračūvati ... te pa samo taspadno!

»Ej, Tomica, ka je tou s tebov? Gorstani!« sam se drou pa od straja začno brečati. Nikak sam ga gorzdigno pa domou odvlejko.

»Mama, mama, Tomici je božno gratalo!« sam kričo že pred dverami.

»Boug moj, ja ka sta pa začínjala, deca moja?« naj je mama spitavala.

»Nika sva nej delala, v lejsi sva cukre gela, pokaži, Tomica, ka sva si kūpila!«

Mama je zašnofala, ka tista saga, ka od naj ide, gvüşno nej od cukrov ...

»Pokaži cigaretline!«

Dva sam šče mōu pa sam je njej dau.

Za bougplati sam od mame pofriškani būu, čigli nej več nouvo leto bilou.

Peter Kuhar

PREKMURJE

Lendavski kejpji

Zdaj, gda smo zavolo nauvoga koronavirusa bole kak bi steli dozaprejeti za stenami svojih zidin, pauleg toga pa je ške zima in se je najlepše skriti nekam na toplo, mamu tudi malo več cajta, ka pospravimo po rami. Tau je leko tudi cajt, ka malo poglednemo stare kejppe, sploj tiste, napravlene ške na papejri, nej té nauve, stera mamu v glavnom spravlene na računalniki ali pa na čednom telefoni.

V Lendavi so lüstvo pozvali, ka aj naj poglednejo na pod, vej pa majo v kakši stari kaštüli gvüšno ške stare črno-bejle kejppe. Prva kak bi se spüsto spomin na lidi, dogodke pa kraje, so si v tom obmejnem varaši vözbrodili, ka vödao en velki skupni album starih kejpov. Občina Lendava in Galerija - Muzeja Lendava sta pozvala varašance, naj poiškejo stare kejppe iz svojih osebnih in držinskih arhivov, vej pa je tau nej fontoško samo za njihovo držino, liki za cejli varaš in šurše. Najbole zanimive kejppe do objavili v monografiji, stero do si sigurno radi poglednoli domanji lidge pa tudi vsi tisti, steri so tak ali ovak povezani z Lendavo, je povedo vodja projekta, višji kustos Zoltán Lendvai Kepe.

Znamo, ka ma Lendava trno zanimivo kulturno dediščino pa tudi bogato in razgibano preteklost, vej pa se tü preplečejo geziki, vöre in narodnosti. Na kejpaj naj bi bili vsakdanenji dogodki, slavja, družjenja in tudi zidine. Radi bi vküppobrali kejppe varaša in kejppe lidi, tak eričnih varašancov kak vsej drugih. Fajn bi bilau, če lidge ške napišejo, što je na kejpji in što ga je napravo, pa kda je tau bilau. Vse vöodabrane kejppe do v Galeriji - Muzeju Lendava ske nejrati, original pa do nazajdali lastniki. Če de šlo vse po plani, do monografijo vödali ške tau gesen.

Silva Eöry

Irena Šrajner – nekdešnja bautošica, stera piše knjige

Na paverskom dvauri se je dosta m

Tisti, steri mate Porabski koledar, ste v zadnji lejtaj večkrat leko šteli tudi tisto, ka je napisala Prekmurka Irena Šrajner. »Od leta 2015 pišem za koledar. Prva so bile tau pesmi, zdaj pa tudi že krajše prpovejsti. Ovači pa morem

lepo detinstvo. O tom cajti je napisala tudi knjigo z naslovom *Nikjer se toliko ne naučiš o življenju kot na kmečkem dvorišču*, zatau ka se je na paverskom dvauri rejsan dosta vsega navčila. Dejdek Gergely je biu tisti, steri jo je



Irena Šrajner

prajti, ka sam začnila pisati že v tretjem razredi osnovne šaule. Odila sam na drugo soboško osemletko, gé me je v roke vzela leranca Karolina Kolmanič, stera mi je sploj trno dosta pomagala pri tom, ka sam se slovenski gezik navčila,« je prva raztolmačila sogovornica, stera gnesden žive v Nemčavcaj pauleg Murske Sobote, rojena pa je bila na Srednji Bistrici, gé je preživela prve štiri mesece svojoga žitka. Po tistom si je mati, stera je tudi Irena, najšla delo v Celji. Zatau ka so tam nej dopistili, ka bi s sebov mela mlajše, jo je njala pri svojima starišoma v vesnici Kamovci, »ge smo pri babici in dejdeki samo vogrski gučali, pa v glavnom tudi v vrtci in na dvojezični osnovni šauli v Genterovcaj, kama sam odila v prviva dva razreda.«

Irena Šrajner pravi, ka je mela

bole brano in je znau vsakšo njeno norijo popraviti. Če je staro mater Julianno kaj razčemerila, jo je tak dugo skrivno v štali, ka so se njeni čemer



S svojo mlajšo sestro Lidijo, stero je odpelala na gnoj

malo pomirili in je biu viher mimo: »Stara mati je znala za menov tudi kakšno prkau ličiti ali pa me za vüja potegnoti. Je pa istina gé, ka sam večkrat napravila tisto, ka ne bi smela.« Gda je bila stara pet lejt, se je mati drgauč oženila in porodila njeno pousestro Lidijo, stero sta ponosniva sta-

riša z autonom pripelala pokazat v Kamovce: »Ge sam bila trno ljubosumna na sestrico, stera je ležala v nauvom vozički, vej pa so vsi samo okauli nje skakali in se veselili. Mene pa so takši velki čemerer zgrabili, ka sam jo z vozičkom odpelala na gnoj, steroga sam tam gorobrnau. Sestrica je fejšt djaukala ali nika joj je nej bilau, samo prestrašila se je, mene pa je čakalo božje mazanje.« Leta 1963, gda je mama z nauvo držino prišla nazaj v Prekmurje, se je k njim v Mursko Soboto preselila tudi Irena: »Djaukala sam se pa tudi dejdeki so skuze tekle po lici, gda sam mogla titi. Pravla sam njemi, ka se bogim, ka do se deca iz mene norca delali, pa se nemo mogla obraniti. On pa je pravo, ka aj naj samo dem, vej pa me je on navčo, ka mo se znala braniti in postaviti za sebe. In tak se je gnauk na šauli zgauldilo, ka sam enoga sošolca zbila, vej pa se mi je cauno, ka sam turbaš, pa sva te mogla oba titi k ravnateljki na zagovor. Tam sva si mogla v rauko segnoti, samo ka sam se ges po tistom nej več pistila.« Tau je bilau na drugi soboški osnovni šauli, kama je prišla s trno lagvim znanjom slovenskoga gezika. Kak smo že napisali, ji je pri včenjej trno dosta pomagala leranca Karolina Kolmanič: »Ona si je gordala, ka z mene napravi takšoga človeka, steri de rad meu slovenski gezik. Baug je tak steu, ka sam jo srečala enoga dneva, gda sam bežala k telovadbi. Drugi mlajši, steri so me nej meli radi, so mi vüjšli. Nej san točno znala, kama moren titi. Bežala sam za njimi, pa sam spadnola po stubaj. In te me je Karolina Kolmanič gorporala in me je pitala, če sam dobro. Komaj sam joj kaj po slovenski znala povedati. Te pa je pravla, ka moren vsakši den v glavnom odmori pri-

ti k njoj v knjižnico, pa va se pogučavale. Rejsan je njena zasluga, ka sam se dobro navčila slovenski gezik.« S Karolino Kolmanič, stera se je na žalost konec preminaučoga leta poslovila, sta bili povezani vse do njene smrti. »Pred 58 leti sve začnili vküper šteti knjige, pauleg slovenskoga me je navčila tudi nemški gezik. Nej je bila samo moja leranca, tudi pajdašica, pa tudi pajdašica moje mame, tak ka smo šle v zadnji lejtaj večkrat vküper tudi v krčmo gest. Bila je ženska, s sterov si se leko o vsem pogučavo. Žmetno mi je ške gnesden. S hvaležnostjo v srci mo ohranila spomin na njau.«

Pojmo zdaj nazaj na Irenin žitek. Iz Murske Sobote se je njena držina, stera se je povekšala ške za eno sestro, Valerijo, preselila v Martjance, gé so kúpili ram. Po zgotovljeni osnovni šauli je mogla baugati mater in se je šla vövit za bautošico. Vküper z materjo je delala 17 lejt v enoj soboškoj bauti, v steri so v glavnom zelenjavo odavali: »Ona je bila moja šefica, zatau sam jo vikala, tudi doma. V tistom cajti sva se večkrat svadili. En den sam pravla, ka naj v toj svojoj bauti dela sama, vsela sam se na bus pa sam se par vör vozila do Kroga in nazaj.«

Moža Jožeta je spoznala že te, gda je odila v bautoško šaulo in so meli »maskenbal«. Dobilvala sta se pred pošto, kama je ona nosila peneze, stera so v enom dnevi prislüžili v bauti, in sta tam pila kavo: »Moj očim Jožef, steri je biu moj zaupnik, je gnauk vido, ka se neka kregava. Tau je bilo glij te, gda sam pojbi pravla, ka ga ške ne vüepam k nam domau pripelati. Očim pa je samo pravo, naj pride v nedelo, samo ka ne smeji zamiditi, vej pa mamu furt obed ob 12:10.« Po tistom ka sta se oženila, jima je njena držina ške furt dosta pomagala. Neka

avčila

cajta sta živela v stanovanju v Murski Soboti, po tistom, ka se jima je naraudo sin Sašo, steri je biu nedonošenček in je meu dosta zdravstvenih problemov, sta se po leti in pou preselila v Martjance, gé so nad garažo napravili stanovanje: »Sedem

leko pomagala, ka se je pa postavo na noge. Z materjo, stera je stara 88 let in žive nejdaleč vkraj od njih, se gnesden dobro razmejeta. Trikrat na den dé k njoj, ka joj gesti nosi, pa tudi, ka se z njau pogučavle. »Zdaj jo včasi že tudi tikam. In gda



Irena Šrajner je do zdaj napisala deset knjig

lejt pa pou sva tam živela. Stariša sta pravla, ka nama nej trbej nika cuj davati, naj šparava za svoj ram. In tak sva kúpila parcelo v Nemčav-

kaj stunjam, ka me koleno ali križ boli, pravi, če me je nej sram gé, vej pa ona, stera je 23 lejt starejša, ne stunja. Te pa se sladko nasmejeve in



Z mamo in očimom na den, gda sta se ženila

caj, gé zdaj v rami, v steroga smo se preselili leta 1985, pouleg moža žive ške čerka Urška, stera je prišla na svejt devet lejt po svojom brati, in njeni šestletni sin«. Po tistom, ka je mauž pred sedmimi leti zbetežau za rakom, te pa je doživo ške možgansko kap, je odišla v penzijo, ka njemi je

mice pošilala že v razne novine,« ške raztolmači Irena Šrajner in cujda, ka je bole na veliko začnila pisati te, gda je šla v penzijo: »Mam ške dosta idej, tak ka vü pam, ka mo leko ške več knjig napisala.«

Silva Eöry

Kejpi: Silva Eöry in osebni arhiv Irene Šrajner

Pod Srebrnim brejgom ...

... se je nej dugo nazaj nauvo talanje Slovincov začnilo. Tau talanje je prvi človek za medije pri premieri vözglaso. Epidemija se neške pa neške na bauške obrnauti, zatoga volo je trbelo neka vcejlak nauvo-ga vönajti. »Lidge po vesnicaj menje maske nosijo, kak pa v urbani krajini,« je po svoje maudro povedo. Ja, geno je ta, kama nej bi sme, mediji, lidge so skaučili. Že politično tak raztalani, je nekak znauva tala; eni so vrli, drugi so lagvi. Nisterni so v njegvoj modriji čüli eške tau, ka ene za primitivne ma, druge pa v glavaj za bole naprej valaun. Eden od novinarov, lidge ga trno poštujejo, je eške neka drugo povedo: Njina organizacija, stera dela na statistiki epidemije, je nej vödala informacije, kak se maske v varašaj pa po vesnicaj nosijo. Un je tau vcejlak iz svoje glave povedo. »Tau, ka se vseprejk zmišlavle, laža pa eške kaj kcu, je v Sloveniji nauva politična folklor. Istina je, ka se je tau že delalo tó, depa takše epidemije zmišlavanja pa lažanja eštje nej bilau. Tak, ka v Sloveniji o dvej velki epidemijaj gučimo. Za tisto prvo se lidge zdaj že cepijo. Kak pa de se tista druga epidemija dojavila, se eške ne vej.

Tak se eške ne vej, kak de v parlamenti. Gučalo se je, ka že prva kak nauvo leto vövdari, opozicija ministersko garnituro dojmini. Pa se je gučalo, ka brž s tejm letom se tau gvüšno ma zgoditi. Pisali smo že od toga. Zdaj že nauvi datum ali teden je vözglase, gda se tau ma zgoditi. Pri vsejm tejm nejde za lažanje ali zmišlavanje. Bole za senje de, leko že za politično fantastiko ranč tak. V tejm sinjavanji najbole naprej se vsefele čüje. Eden den tau, ka majo 46 glasov, kelko njim trbej za njivo paut na traunuš. Že za štiri vöre vcejlak ovak se leko tapršte, ka samo 43 ji majo. Na drugi den nauve informacije znauva neka nauvo-ga prinesejo. Kakoli že je, pozicija eške na zmantranoj kobili, vküper potrejtjo kobili, tadale se gejdzi. Zato opozicija iške, kak bi v nji kakšo malo lükjno napravila, ka bi po tejm raznok paučila. Ja, v tejm so eni pa drugi gnaki gé.

Vsi so si gnaki, ka Radio Študent (RŠ) mora tadale delati, kak že prejk 50 lejt dela. Tau je radio z veliko pa bogato tradicijo. Na njem so začnili delati, se včiti, vnaugi najbauški slovenski novinarje pa spikeri. RŠ se financejra iz Študentske organizacije Univerze (ŠOU) v Ljubljani. Najprva so na ŠOU-mi prajli, ka ga več nedo financejrali. Potejn pa je samo vövdarilo, ka aj se vsi, ka tam delajo, v trej dnevaj vöpsucajo ali pa ga odajo. Znauva so se genoli mediji, kulturne organizacije pa družstva. Naprva je pitanje bilau, sto zar stodji. Potejm, sto ga šké kúpiti. Vsem pa je poznano, ka je RŠ vsigdar biu trn v petej vsikšoj aktualnoj politiki. Iz njega aj bi grato eške eden od že preveč vsej komercialni radionov, pejnezi pa bi prišli v blagajno tistoga, ka ga financejra. Gvüšno, ka zar politika stodji, zaprav politično štrikanje. Ovak bi nej vözglasili, ka na RŠ zadnje čase so nej objektivni, njivo delo je nej kvalitetno gé. Tak se medijska bojna tadale bije, vsebole na nož dé. Gvüšno, ka pri tejm najkračše študenti potejgnejo, steri na RŠ delajo. Eške itak pa se ne vej najbolje, sto so tisti lidge, ka so radioni najprva financejranje dojpovedali, po tejm pa eške vse tou, ka smo že napisali.

Velke smučarske tekme za Zlato lisico nede! Malo se šalimo, tekma bau, depa nej v tradicionalnom Maribori. Znauva, že devetič, se v Kranjsko Goro seli. Gda so lidge iz FIS prišli gledat, kelko snega majo, so tekmo dojpovedali. Že na drugi den pa je sneg spadno, mrzlo je gratalo ... Depa cug je že odpelo, odpelo v Kranjsko Goro. Depa vseposedi se tekme vöminjavajo. Zime so nej več takše, kakše so inda bile, pravijo.

Srebrni brejg tó tak pravi. Pa eške tau vej povedati, ka bi trno lepau pod snejgom bilau počivati. Zvün toga pa se cejla tista grдостija, ka jo lidge v lasej piščavajo pa tamečejo, nej bi vidla.

Miki Roš

ŽELEZNA ŽUPANIJA

Zažgane lisice

Zdaj, gda je sezona za djagarijo, skur vsikši keden leko štemo po novinaj ali ovak se dá na znanje, ka lovska društva, gde pa v kelšoj vöri do mele djagarije. Tašoga reda na tistom tali, gde strejlajo se nej slobaudno zdržavati, nej ka bi se kakšna nesreča zgaudila. Zavolo tauga nej samo po novinaj pa na plakataj se da na znanje djagarija, liki velke table se tó vöskladejo naokrajma gauštj, gde strejlajo. Tak je tau v Železnj županiji tó, gde vsevküp več kak štirideset lovski društev dela. Djajati ne pomeni tau, ka vö deš v gauško pa tašo divjad strliš, kakšno škeš. Zakon vöповej, ka cejlo leto gda, kelko pa ka se leko strejla. Samo dvej tri taše živali so tū pri nas v Železni županiji, stere se cejlo leto leko streljejo, med njimi je lisica. Tau je zato, ka spoj fejst se plodi pa spoj dosta kvara dela, najbola v divjačini. Zato pa gdakoli pa gdekoli djagar zagledne lisico, go tastrli, potejn go pa v tašo mesto odnese, gde ne odi lüstvo, največkrat v kakšno grmauvdje go liči. Tau dela največ djagarov, depa dostakrat se zgodi, ka go tamnjajo, gde je. Baja je samo te, če je tau v tašom mesti, gde lüstvo odi, najbola uša je te, gda je vrauče pa vonja. Po pravici, kak djagardje pravijo, zakon tau ne piše, ka bi go oni zakopati mogli, vejn zato, ka etak drüge živali, vrane, srake, djastrik, najbola po zimaj, hrano majo s tauga.

Zdaj se nika cejlak drügo dogaja v Železni županiji, v več mejstaj so najšli taše ognje, gde so lisice tazažgali. Nej samo edno, več. Sto pa zaka tašo dela, tau ništje ne vej. Pitali so predsednika združenja lovskih društev, depa on od tauga uradno nikanej vedo povedati, telko je obečo, ka preiskavo naredijo pri tisti društva, gde se je tau zgaudilo. Tau je že zdaj gvüšno, ka so tau samo djagardje mogli biti, zato ka zvün nji drügi nejma dovoljenja, ka bi leko strejlo.

Karči Holec

OD SLOVENIJE...

V letu 2020 je umrlo 2891 ljudi, povezanih s covidom-19

Direktor Nacionalnega inštituta za javno zdravje Milan Krek je predstavil podatke o umrljivosti v minulem letu. V letu 2020 je umrlo 2891 ljudi, povezanih s covidom-19. 1682 (58 %) je bilo oskrbovank in oskrbovancev domov za starejše občane, 1209 (42 %) pa jih je umrlo v splošni populaciji. Največ jih je umrlo v osrednjeslovenski regiji, ki ima največ prebivalcev, in najmanj v zasavski regiji. Glede na 100.000 prebivalcev je po številu s covidom povezanih smrti najbolj obremenjena pomurska regija, sledijo koroška, podravska, jugovzhodna Slovenija, posavska regija, zadnja je obalno-kraška, kjer je bilo smrti, povezanih s covidom, najmanj. Glede na starostno skupino podatki kažejo, da najpogosteje umirajo starostniki od 55. leta naprej, največja umrljivost pa je od 85. leta dalje. »Imamo pa tudi umrle med 25. in 34. letom. Žal se je zgodila tudi smrt nosečnice, ki je bila v 31. tednu nosečnosti, matere nismo mogli rešiti, otroka pa smo,« je še povedal Krek.

Solidarnostni dodatek za upokoјence

Upokoјenci s pokojnino, ki ne presega 714 evrov, so na svoje račune prejeli solidarnostni dodatek od 130 do 300 evrov. Če prejemaјo pokojnino, ki jim jo izplačuje zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, v znesku do 510 evrov, so prejeli 300 evrov dodatka. Tisti s pokojnino od 510 do 612 evrov so dobili 230 evrov. Upokoјencem, katerih pokojnina znaša od 612 do 714 evrov, pa je pripadlo 130 evrov dodatka. Poleg upokoјencev so v enakih zneskih do njega upravičeni brezposelni prejemniki invalidskih nadomestil s stalnim prebivališčem v Sloveniji, če njihovo nadomestilo decembra ni preseglo 714 evrov. Upokoјencev je bilo po zadnjih podatkih zavoda novembra skupno skoraj 386.000, od katerih jih je imelo pokojnino do 700 evrov nekaj manj kot 199.000.

Razgledi po naravi – 1.

Kjer ni ptic, ni življenja, pravijo. Ko občudujemo čudeže narave, vse to življenje, rast, cvrčanje, petje in še nešteto drugih glasov, se zavemo, da občutek živosti vsemu, kar nas obdaja, dajejo glasovi ptic: drobni vrabčki se glasno po-

jeziku in z vložki v porabskem, števanovskem narečju) Lov na brinjevke v Porabju in v Ōrsėgu, nekakšen ljudski poklic. Pavel je natančno opisal tehnike lova, namene, trgovanje s pticami, prenašanje znanj na potomce,



Brinjevka

dijo za drobtinici, na trati pred hišo poje kos, v parku se sliši malce nadležno krakanje vran. Ko pa se podamo iz naselij v gozdove ali na travnike, pa nam polnost užitkov v naravi spet nudijo prijetni glasovi in pogledi na ptice, posebej tiste redke, ki jih vidimo, kaj šele fotografiramo, morda le enkrat v življenju. Moji pohodi v naravo so povezani s prav takim zadovoljstvom. Na travniku, ob reki ali v gozdu ujamem v objektiv zelo posebno ptico, ki je redka ali neobičajna za Porabje in Ōrsėg. V moji fotografski zbirki sta to brinjevka in kormoran, vedno pa sem navdušena nad srečanji z belimi štokrkami in sivimi čapljami. Vse omenjene so, poleg jastrebov, fazanov in jerebic, največje ptice v teh krajih, posebej brinjevka (tudi brinovka) je prava redkost.

Brinjevka (Turdus pilaris) je ptica, ki jo danes v Porabju srečamo izjemno redko. Meni se je sreča nasmehnila le enkrat, in sicer blizu Porabja, ob vasi Szalafő, kjer sem pred dvema letoma vide-la jato teh ptic. V preteklosti jih je gotovo bilo več, saj je lov na brinjevke v poznojesenskem in zimskem času bil v Porabju dopolnilna dejavnost na kmetijah, po Avgustu Pavlu, ki ga je prikazal leta 1942 v delu (v madžarskem

nepisana pravila in šege. Posebej zanimiv del je družbeno vrednotenje tega lova: porabski ptičarji, ki so brinjevke lovili, a večinoma le za prodajo, so se norčevali iz gospode, ki je ptiče jedla – zelo cenjena specialiteta je bilo klobasasto črevo, polno brinovih jagod – češ »ka gospoda drek dije«. Iz tega posmehovanja veje občutek moralne premoči socialno šibkih nad socialno močnejšimi (gospodo). Lov na brinjevke je bil razširjen tudi v Sloveniji, posebej na kraških območjih, kjer je bila populacija ptic zelo številčna, saj je tu raslo mnogo brina.

Brinjevka je pisan ptič iz družine drozgov. Njeno čokato telo je dolgo od 22 do 27 cm, malo daljše od kosa. Spoznali jo bomo po sivi glavi, hrbtu in trtici, medtem ko so njena pleča in zgornja stran kril rdečerjave barve. Ima umazano bel trebuh, ki prehaja v okras-te prsi, posute s črnimi pegami, njene boke pa krasijo črna peresa s svetlo rjavim robom. Kljun je okrase barve s črno konico. V letu brinjevka razkrije črno belo spodnjo stran kril in dolg rep. To je podnevi aktivna, družabna ptica, ki se najbolje počuti v skupinah. V toplem delu leta se hrani pretežno z ličinkami in odraslimi žuželkami ter deževniki, jeseni in pozimi pa presedla na rastlinsko

Ptice, naše prijazne spremljevalke

hrano. Teknejo ji plodovi brina, jerebika in črnega trna ter drugo sadje in jagodičje.

Seli se le iz najbolj hladnih predelov, zato lahko pozimi, če imamo srečo, opazujemo velike jate brinjevke, ki so gnezdile na severu Evrope. Takrat jih bomo največkrat videli na travnatih površinah in poljih, omejenih z grmovnatimi mejicami. Brinjevka gnezdi kolonijsko, saj se tako počuti bolj varno. Gnezda, ki jih iz vej zgradijo tik ob deblu visoko v drevesnih krošnjah, brinjevke s skupnimi močmi in prav brez strahu branijo pred vsiljivci, predvsem vrani. Ocenjujejo, da v Evropi živi več kot 50 milijonov odraslih ptic, in zato ni neposred-

Mladi kormorani so bolj ble-di, predvsem po vratu, njihov trebuh pa je pogosto povsem bel. Za kormorane je značilno posedanje po drevesih, rogovilah in skalah z razpetimi krili. Takrat si sušijo perje, ki se jim je namočilo med potopi, ko spretno lovijo ribe, rake in žabe. Kormoran ima zelo obsežno območje razširjenosti in živi na vseh celinah, razen v Južni Ameriki in na Antarktiki. Naseljuje tako celinske vode kot priobalni pas morja. V zmernem pasu severne poloble navadno gnezdi med aprilom in junijem, drugje pa glede na lokalne podnebne razmere. Populacije kormoranov, ki živijo v južnih krajih, se ne selijo, medtem ko se



Kormoran nad Rabo

no ogrožena, vendar pa je tako v Sloveniji kot v Porabju danes zelo redka, saj se tu v večjem številu pojavlja le kot zimski gost.

Kormoran (Phalacrocorax carbo) ali veliki kormoran je ptica, ki ji ribiči pravijo »črna smrt naših vod«. Vedno sem mislila, da to ptico lahko vidimo le v obmorskih krajih (na školjičskih v strunjanskem zalivu so cele jate), nakar sem nekaj prav mogočnih primerkov prvič pred tremi leti zagledala v zimskem času na skoraj suhi vrbi nad Rabo. Je zelo velik ptič, ki od kljukasto zavite konice kljuna do konca zaobljenega repa meri od 77 do 94 cm, razpon njegovih peruti pa znaša od 121 do 194 cm. Odrasli kormorani so skoraj v celoti črni, le njihova lica porašča svetlo perje, ob bazi spodnje čeljusti pa ima-jo še rumeno zaplato gole kože.

severne populacije pred zimskim mrazom umaknejo proti jugu.

Kot pretežno ribojeda vrsta je kormoran prišel v nemilost ribogojcev in ribičev, ki ga zato ponekod še vedno neusmiljeno preganjajo. Tudi kormorani ob Rabi so tukaj najverjetneje le zimski gostje, saj jih poleti ni videti.

Bela štokrkla (Ciconia ciconia) je največja evropska ptica. Gotovo jo vsi dobro poznamo, zato je ni potrebno posebej opisovati. Navedla bom le nekaj zanimivosti o njej. Štokrklo lahko vidimo tudi v Porabju, še pogosteje v Ōrsėgu, že od nekdaj pa velja za simbol Prekmurja, kjer ji je pokrajina ob reki Muri nudila zadostne količine hrane. Štokrkle so izjemni jadralci (razpon kril je od 180 do 220 cm) in večino svoje selitvene poti prejadrajo z izkoriščanjem toplih vzgonskih vetrov. Otto Lillienthal,

V SPOMIN DVÖMA VELKIMA

Na svejti večer leta 2020 je samo eške v svoji nautaj ostano *Mojmir Sepe*. Velki muzikant, komponist, dirigent, je 90 lejt vöspu-



Mojmir Sepe 1930-2020

no. Nega dosta takši lidi, ka bi telko naut dojspisali, telko za slovensko zabavno muziko naprajli. Že kak mladi pojbič je na klavir igro. »*Moja mama je grušna bila, ka v meni nauvi Mozart raste. Depa ge sam po drugoj pauti šau. Ne vej, leko je zatoga volo nej najbole vesela bila*,« je v enom od svoji intervju-nov povedo. Že v gimnaziji je svoj ansabel emo. Potejm je v Lublani študejro klavir pa trompeto. V tejm časi njemi je oprvin »jazz« v vüje prišo. Tau svojo leko lübezen je s svojim »bendom« začno igrati, gda v socialistični Jugoslaviji tau nej slobaudno bilau. Takša muzika je za dekadentno valala. Un za pionjera toga stila v Sloveniji vala. S tejm svojim delom je granice v glavaj gor opejro. Eške kak trno mladi diplomant je že igro v orkestri Radio televizije Slovenija, že malo potejm pa že njemi dirigejro tō. Mojzes, kak so ga popularno zvali, je dvakrat na festivali Evrovizije s svojimi kompozicijami gorstaupo. Oprvin davnoga leta 1966, po tejm pa leta 1970, kak komponist pa dirigent. Vküper je napiso kaulak 500 naut, pesmi. Na Evroviziji se je eške dvakrat od njega čulo pa je že v penziji biu.

Mojzes je z Majdo Sepe oženjeni biu. Spozno go je kak mlado manekenko, potejm pa je popejvati začnila. Ranč Majda vala za eno od trej, štiri žensk, stere za najbaukše v Sloveniji v popejvanji valajo. Takši velki majster, kak je Mojzes biu, se je nigdar nej vōmeto. Vnau-ge hite, gnes že železne evergrine (örözköld dalok), so lidge za svoje vzeli, eške gnes so popularni. Un pa od toga samo tau vedo poveda-

ti: »*Leko, ka ena ali dvej nauti sta se mi posrečile*.« Aktiven je biu do svojoga 85. leta.

1.januara je nauva žalost naprej prišla. V 82. leti je odišo *Dušan Jovanović*; režiser, dramatik, pisatel, profesor mladim režiserom. Prejk 50 lejt je aktiven biu, napiso je kaulak 20 dramski tekstov, prejk 90 ji je režejro, svoje tō. Dušan je v slovenski teater prineso nauvi vōter, angažejrano gledališče. V časaj socialističnega paska skur na vsikšo litero je ranč un s svojimi kolegami, kolegicami, začno z vcejlak ovakšo vizijo svejta. Kak Mojzes tō un je pionejr biu.



Dušan Jovanović 1939-2021

O njem so prajli: »*On je nejsmrten majster rejči, nejmoğaui slavski monstrum, nigdar sit pojbič šörkoga stopaja, glasen čüdak, za popizditi smeješ, žmeten kak svejt, velki kak sunce prva eksplodejra, mili v iskanji človekove nature*.«

Dušan, za nisterne Jovo, se je naraudo v Beogradi, stariša sta se po drugoj bojni razpitala, un pa je z očom v Slovenijo prišo, v Ljubljano. Ene rejči slovenski nej vedo povedati, depa s časom je grato majster slovenske rejči, kak bi se v njoj naraudo. Od prvi eksperimentov do zadnji že skur klasični komadov, je biu pa ostano človek, steri vsigdar iške. Tau je bila njegva paut. Od literature pa teatra je vedo povedati: »*Vse kauli nas so samo nekši racionalni diskurzi, analize, sistemizacije pa tak tadale, eške v filozofiji nega več domišlje. Depa gda v roke vzemem velke, dobre pisatele, vidim, tau niške ne more na nikoj djasti. Domišljija je slejgnja, ka premine*.« Ali pa: »*Telko barab, ka ji gnes zmejs med nami žive v Sloveniji, je nigdar nej bilau*.« Ja, oster na rejči, oster v svojom deli, takšen je biu.

Miki Roš

... DO MADŽARSKE

Vsak, ki se bo dal cepiti, naj dobi 100 tisoč forintov

Predsednik stranke mladih Momentum András Győr Fekete je na svoji facebook strani predlagal, naj vsak, ki se bo dal cepiti, dobi od vlade 100 tisoč forintov. S tem bi vlada lahko rešila dvojni problem, zavarovala bi življenje mnogih, saj zaenkrat ni prevelike pripravljenosti za cepljenje, obenem pa pomagala socialno šibkim družinam, ki so zaradi epidemije ostale brez zaslužka. Po mnenju predsednika stranke ima vlada za to finančno kritje, saj več potroši za propagando in tudi veliko več vlaga v izgradnjo železniške proge Budimpešta-Beograd, ki se gradi s kitajskim posojilom.

Višja minimalna plača prvič šele februarja

V sredini prejšnjega tedna še ni bilo dogovora med delodajalci in sindikati o tem, za koliko se bo dvignila minimalna plača na Madžarskem. Kaj takega se ni zgodilo od leta 1997 naprej – izjema je bilo leto 2003 – da se minimalna plača ne bi dvignila s 1. januarjem. Toda letošnji 1. januar so delavci pričakali z lansko plačo, saj med dvema stranema ni prišlo do dogovora. Kot smo o tem že poročali, sindikati namreč zahtevajo, da se minimalna plača dvigne za njmanj 5 odstotkov v primeru, če bo inflacija višja od 3 odstotkov, ki jih napoveduje vlada. Zahtevajo tudi to, da se v tem primeru za nazaj do januarja izplača regres. Predstavniki delodajalcev vztrajajo pri treh odstotkih. Vlada še zmeraj spodbuja obe strani, naj se dogovorita. Tudi v primeru, če bi se delodajalci in sindikati dogovorili že januarja, bodo delavci dobili višjo plačo šele februarja.

ki je kot prvi človek uspešno podel z letalno napravo, je to osnoval prav na študiji letenja bele štorclje. Za razliko od splošnega prepričanja, da se štorclja hrani le z žabami, glavino plena štorclj

diči. V primeru slabega vremena par izvrže iz gnezda mladiče, ki jih ne more prehraniti, in ves napor usmerja v preživetje tistih mladičev, katerim lahko zagotovi zadostno količino hrane. Gnezdo



Gnezdo štorclj v vasi Szalafő

predstavljajo velike žuželke (kobilice, hrošči) in mali sesalci (miši, voluharice, krti itd.). Tudi deževniki in plazilci (kače, kuščarji) so pogost plen štorclj. Pogosto lahko več štorclj v skupini opazimo na pravkar košenem travniku ali sveže orani njivi, kjer sledijo traktorju in izkoriščajo kratkotrajno obilje plena. Hrano iščejo v neposredni bližini gnezda. Je dolgoživeča ptica, ki v povprečju živi do 22 let, lahko pa dočaka tudi več kot 30 let.

Bele štorclje gnezdijo na električnih drogih in le redko še na kakšnem dimniku ali slemenu strehe, zelo redko pa na drevesih. Ogromno, do 2,5 m visoko in do 2 m široko gnezdo je zgrajeno iz večjih vej, trave in zemlje. Zaradi vsakoletnega dograjevanja je lahko gnezdo staro več deset let in tehta tudi več kot 500 kg. Par ali vsaj eden od partnerjev se pogosto vrača na isto gnezdo. Sprva samec, nato par intenzivno brani gnezdo pred morebitnimi vsiljivci. Pri tem lahko pride do bojev med štorcljami, ki se neredko končajo tudi s poškodbami, uničenjem gnezda in jajc ali celo poginom. Prve štorclje se vrnejo konec marca. Pariti se prične par takoj, ko sta obnovila gnezdo. Samica znese 3-5 jajc. Jajca vali pretežno samica in po 31-34 dneh po začetku valjenja se izvalijo mla-

mladiči zapustijo po 54-70 dneh. V zadnjih dveh tednih lahko mladiče opazujemo na gnezdu med treniranjem kril in poskusi letenja. Štorclja je selivka, ki se seli izključno zaradi pomanjkanja hrane in mraza v zimskih mesecih. Ptice iz naših krajev se selijo čez Balkanski polotok in Bospor v podсахarsko Afriko. Pred selitvijo se bele štorclje združujejo v velike jate že avgusta. Tisoče selečih se štorclj lahko občudujemo med jadranjem nad Bosporsko ožino. Štorclje so kljub rahlemu naraščanju števila parov tako v Sloveniji kot na Madžarskem zaščitene in varovane s posebno naravovarstveno zakonodajo. Imajo pa tudi mitološki in simbolni pomen, saj predstavljajo znanilce pomladi, prinašalce sreče v kraju, kjer gnezdijo, še posebej v hiši, na katere dimniku so zgradile gnezdo. Nekoč pa so starši otrokom razlagali, da so jih prinesle štorclje.

(Opisi ptic so povzeti po Wikipediji.)

Narava, to zimo nič bela in romantična, temveč siva in deževna, je lahko lepa tudi v sivini ... Prislunimo oglašanju ptic, ki so ostale z nami, in pogledimo v krošnje dreves s srcem.

(Slika na 1. strani: Brinjevki na travniku.)

Valerija Perger

Leko fudiš

Pri Anuški Ropoš v Števanovci sem že večkrat odo, pripovedovala sva že vsefele, pa gledala sva že kejpje tō. Depa kak ne more vsigdar vse taprajti, zato ka nika vsigdar vōostane, tak kejpje tū ne moreš tak prejkpogledniti, ka tū pa tam bi eden nej vōausto. Tak je tau bilau pri tetrici Anuški. Kelkokrat naprejevzemejo škatule s kejpami, telkokrat zaglednemo taše slike, stere smo dotejgamau še sploj nej vidli. Eden taši kejp je tisti tō, gde so tetrica Anuška dolavzeti z družinov.

- *Sto so na kejpji pa ka je bilau, gda se je te kejpj redo?*

»Tau je nikak petdesetdrügoga moglo biti, gda sta mojiva dva brata domau prišla iz Budimpešte. Dvej žene pa mlajši so še dolavzeti, dja sem tam naokrajma, te sem še dekla bejla. Vsigdar so v leta šegau meli domau pridti tak na dva tjedna, tau so zanje počitnice bile. Nam pa pomauč, zato ka tašoga reda so nam pomagali s senauv delati, okapati ali kakoli dela je bilau.«

- *Kelko bratov pa sester ste vi meli?*

»Samo štiri brate, dja sem sama bejla hči, zato ka dve sestre so še male bile, gda so mrle. Dva brata sta v Budimpešti žejvala, eden na Židovi, eden pa v Švici. Na žalost zdaj sem že sama, drüdji so že vse tapomrli.«

- *Najšli smo še eden tjejp od vas, gde med dvōma deklama stojite, ka pa tau moglo biti?*

»Bružin Iluš pa Veronika, dve sestre sta mele potrdjavanje.

Moji stariške so bili krstni botri, zavolo tauga so oni na potrdjavanji že botri nej mogla



Anuška radi gledajo stare kejpje, ka se tak bola spominajo na mlada lejta

biti, tak sem te dja bejla. Gda se je te tjejp redo, te sem dja se-



Anuška je bila birmanska botra Bružinom Iluša pa Veroniki

demnajset lejt stara bejla.»

- *Kak lejpi gvant mate.*

»Sklajeno tjeklo sem mejla, depa tau je nej v bauti bilau tjüpleno, tau je moja mati zašila. Moja mati je vsikšifele gvant znala zašiti, depa samo za svoj tau pa za družino, drüdjim je nej šivala. Ovak bi se ona s tejm nej spravlala, samo srmastvo je bilau pa te je etak falejšje vōprišlo.«

- *Kakšno gostüvanje je bilau, gde ste vi pa vaš mauž tō dolavzeta?*

»Tau je te bilau, gda se je mojga moža sestra ženila, stera je s Sanejtja Djuzzlina mejla. Tōj sem že oženjena bejla, dva sina sta se že naraudila, tejva sta že na tjejpji, hči še nej. Gostüvanje je v Ritkarovci bilau doma pri rami, tak ka edno ižo smo vōspatjivali pa te tam smo bilej.«

- *Najbola stari kejp je tisti, gde sta dva možaka dolavzeta, sto sta tejva?*

»Eden je moj mauš, drüdji je pa Vejčín Franci, gda sta soda-ka bila, depa gde se je te tjejp redo, tau ne vej. Telko vej, ka je tau leta 1951 bilau, tau ozark na tjejpji piše, tauma je zdaj sedemdeset lejt. Te je dosta bola ostro bilau za soda-ka biti, te so 36 mejsecov slōžili sodačko pa samo rejdko so leko domau prišli.«

- *Še eno gostüvanje je naprejprišlo, gde je pa tau bilau?*

»Tau se je pa Broužina Irinka ženila, stero je Makoš vzejo, zato telko muzikantov je na tjejpji. Dja sem stršica bejla, mauž Karči pa proščaj, tau je leta 1958 bilau doma pri Irinki dolavzeto.«

- *Je eden taši tjejp, gde je cejlavaša družina dolavzeta, gde je tau bilau?*

»Mauž njegva sestra, Magyarin Ili, dja pa mlajši smo na tjejpji, tau je te bilau, gda je hči Eržika mejla prvo prečiščavanje. Če dobro vej, pop je nas dolavzejo, zato ka tejtoga reda še drüdji nej redo tjejpov.«

- *Najšo sem eden taši kejp, gde ranč s senauv delate, tašo zdaj že tak nej videti.*

»Nejdaleč kraj od dauma smo meli pokošeno, tam smo vtjüpvlekli, moja šogorca pomagala, brat, mauž, ozark sem pa dja.«

- *Je eden tjejp, gde fejst pidjeta, ka je bilau, ka ste tak fejst žedni gratali?*

»Tau je na mlatitvi bilau pri Kisbirona, gda tak fejst pidjeva s Kometrsko Marikov. Nej čüda, ka sva žedniva bile, vej pa vrauče je bilau pa fejst se je prašilo, trbelo je malo dola-polejati. Žmetno delo je bilau,

depa itak je veselo bilau. Te je lüstvo rado vküperodlo, pomagalo eden drügoma, zdaj že tašo nega, zdaj bi eden drügoga zeli, če bi mogli.«

- *Radi kejpje gledate?*

»Gda mi tak napamet prejde,

de. Človek zdaj vpamet vzeme, gda stari grato, ka je čas kak brž taodleto. V cejlom življenji, vejš, tau je pravica, ka se človek v cejlom življenji samo mantra, dela pa lejče, gda bi pa že malo baukše bilau, te pa tau



Družinski kejp iz leta 1952, gda sta brata doma bila iz Budimpešte



Zdavanjski kejp Makoš Joškana pa Bružine Irinke, Anuška z leve strani, bila je stršica



Anuška pa Kometrska Marika na mlatitvi

pa čas mam, te je naprejevzemem pa je malo prejkpoglednem. Dobro je tjejpje gledat, zato ka da človek stari grata, dostavse že tapozabi. Zdaj pa, gda je tak naprejevzemem, dosta spominov mi na misli pri-

vpamet vzemeš, ka si že stari grato, pa leko fudiš vse.

(Kejp na 1. strani: Anuškin mauž pa Vejčín Franci, gda sta soda-ka bila leta 1951.)

Karči Holec

Od Gorenjoga Senika do Garbolca - 20.

MALO JEZERO Z DOSTA SUNCA

Jezero *Velencei-tó* je gratalo palajfi pred 15-20 gezero lejtami, od tistoga mau je večkrat – od slejdnjim leta 1860 – vöposenilo. Dugo je 10,8, šurko pa 2,3 kilomejtera, nej pa je globše od 2 mejterov. Zovéjo ga »jezero sunčne svekline« ranč tak, vej pa tam na leto 2.500 vör sunce sija. Na vodej gestejo pravi labirinti igarce, gde leko nastrgavamo

ra najvišije, na 168 mejteraj. Najgir lüstvo leko v njenoj etnografskoj zbirki spozna pletenje košar in rezanje igarce, veška kalvinistična cerkev pa je erična po tej, ka je 28. septembra 1848 vogrski ministrski predsednik Lajos Batthyány tam batriu svoje oficere. Gvüšno se ma je tau dobro prišikalo, vej je pa revolucionarna vogrska sodačija

je spejvanje«, po šteroj leko najgir deca spoznajo male leteče stvarine nad jezerom. Pravijo, ka je prej v cerkvi bližanje vesnice *Kápolnásnyék* že püšpek sveti Gellért tö mešüvo, v vési pa najdemo eške muzej s privatnimi predmeti in dokumenti že večkrat omenjenoga vogrskoga pesnika Vörösmartya.

Zakoj se tau jezero Velencei (beneško) zové? Vesnici Fertő je ime »Venetio« dau humanistični zgodovinar Antonio Bonfini, vej je pa brodo, ka so go pauleg poštuje med Aquincumom in Savario stvaurili Veneti. Varaš z gnakim imenom – *Velence* – je biu inda svejta center ribičije, že skoro stau lejt pa slüži kak mesto za letovanje. Duga lejt so tam držali mladinske festivale »EFOTT«, na šteraj so vküpprišli štanderge s cejlga rosaga, ka bi poslušali koncerte domanji skupin. Če pa že Vörösmarty: v etom varaši je poet emo svojo prešo in biu tisti, šteri je vözbrodo vogrsko rejč »fröccs«. Sodo je vönajšo Ányos Jedlik, gda pa go je nut v vino vmejšo, je tisto piti zvau »špricer«. Ta rejč se je Vörösmarty ni nej vidla, zatok je tanačivo nauvo ime, šteroga eške gnesneden nücamo. Napautimo se eške malo kraj od toga maloga jezera! V varaši *Martonvásár* stogi dvorec grofoske držine Brunszvik, štera zidina je spoj povezana z imenom Beethovna. Nemški komponist je večkrat gorpoisko tau držino, v etom dvorci je na priliko napiso svojo erično sonato »Appassionata«. Tam gnes najdemo spominski muzej, gde držijo pisma BeethovnačlanicamdržineBrunszvik, en par vlas komponista, depa kipe in namalane kepe o njem ranč tak. V etoj nekdešnjoj aristokratskoj rezidenci se eden agrarni laboratorij spravlja s kukarčnimi pa pšeničnimi semeni, tam pa leko gorpoiškemo »Muzej vrtcov« tö – Teréz Brunszvik je leta

1828 oprla prvi mlašeči vrtec v cejlaj Habsburškoj monarhiji.

Dolina potoka Váli je erična v arheologiji: palajfi gezero lejt pred Kristošom je tam cvela tzv. »vålska kultura«. V etom dauli pa se je kak sin domanjoga gozdara naraudo pensnik János Vajda, šteri je dosta lejpi pesmi napiso o lépoti gaušče in krajine. Na kauliški bregaj vseposedik stogijo pre-



Od tistec je več nej daleč švabska vesnica *Etyek*, gde leko kulturo domanjoga lüstva spoznamo v nemškoj narodnostnoj zbirki. Bole moderno veseldje nas čaka, če gorpoiškemo Filmski park Korda: tam nam nutpokažejo, kak se filmi redijo – od ideje do gordjemanja. Turisti najraj gorpoiškejo tisti studio, gde



Gda nad jezerom Velencei sunce zahaja ...

vsefelé ftiče. Njegva voda in blato vračita betege, bregj so za kaupanje začnili vönapravlati v 1930-i lejtaj. Temperatura jezera leko dosegne 26 stopinj, ka je fajno za malo deco tö.

Kauli jezera rade špancerajo vse generacije, na sövernoj strani gestejo méki bregauvge, na djužnoj pa šurka ravén. Skoro s takšim veseldjom se po 33 kilomejteraj kauli pelajo piciklaši tö, na vodej pa se vozijo s čanaklinami. Zmejs leko lovijo 26 ribji fajt, štere je vküper z domanjimi ribiški škérmi vküppiso eričen zoológ Ottó Hermann.

Napravimo zdaj eden kraug kauli jezera! V vesnici *Nadap* gesteta dvej 350 miljuanov lejt starivi granitnivi kocki, s šterima mejrijo vse nadmorske visine v rosagi: prva kaže na razložekodJadranskogamaurdja, drüga pa od Baltskoga. V cerkvi té vesnice so leta 1800 za Mihály krstili ednoga pojbička, šteroga je tá pripelo oča Mihály Vörösmarty starejši. Vesnica *Sukoró* leži kauli jeze-

drügi den pri *Pákozdi* grau-bo dojobladala rovačke šerege bana Josipa Jelačića. Na tau spomina bejli obelisk, šteroga fundament nut v jezero visi, in skoro dva hektara veuki Sodački spominski park. Eške bole audaleč pa se vidi tzv. »Miškahuzar« - tau je 12,5 mejterov visiki vogrski sodak od stau ton betona. Stogi na tistom malom bregej pauleg avtoceste »M7«, od kéc je prej rovački ban gleda svoje čapate. Madžarski huzari že en cajt slišijo med »hungarikume«.

Gárdony je najveške mesto pri jezeri Velencei, má tri varaške tale. V ednom, v *Agárdi* se začne tematsko šetališče Géze Gárdonyina, štero se konča pri rodnoj kuči toga eričnoga pisatela. Naraudo se je kak Géza Ziegler, najbolje ga poznamo po romani »Zvezde nad Egerom«. Pauleg iže so z lesá zozidali edno malo kopijo egerskoga grada, v šteroj leko znauva preživémo indašnjo bitko s Törki.

V mestnom tali *Dinnyés* so vönapravili učno paut »Ftič-



Vinske piknike držijo v bregaj kauli Etyeka v vsikšom letnom časi

še in zamenice, skoro vsikša držina má svoje gorice.

V tajoj dolini najdemo vesnico *Alcsútdoboz*, gde stogi eden najlepši klasicistični dvorec na Madžarskom. Kauli njega leži engliški park na 44 hektaraj, gde od februara do marciüša cveté 24 fajt zvončkov (hóvirág) kak eden dugi, šurki tepih. Splača se pa povrnauti juniüša tö, gda leko vidimo več gezero mali zeleni posvejtov kresnic (szentjánosbogararak).

Od arboretuma se leko podamo na 6 kilomejterov dugo paut z malim cugom do vési *Felcsút*. Če koga briga pripovejst madžarskoga fusbala ali bi si pogledno trofeje Ferenca Puskása, leko gorpoiške Arenó Pancho. Za stadion - v šterom leko sedi skoro štiri gezero drukerov - je med drügimi plane napravo arhitekt Imre Makovecz. Če pa štoj rad bausodi, aj se napauti v vesnico *Tatabajd*, gde leko s poplati (brezi črejvlov pa štrümföv) vösproba 21 ovaški srtelev.

so napravili kopijo edne prave ulice z New Yorka (leko se dojdjemémo tö).

Če nekak volau dobi, leko vösproba casting pa sinhroniziranje ranč tak.

V bregaj kauli Etyeka je najveška takša krajina na Madžarskom, štera je puna z goricami. Tam rédijo karakterna, friška vina: chardonnay, pinot blanc ali sivi pinot, depa z njinoga grauздja rédi svoj eričen šampanjec fabrika Törley tö. Po vinskoi pauti štirikrat na leto piknike držijo, na bratvo pride trnok dosta prijatelov dobre kraple. Uni leko kostavajo domanjo gesti - sire, šunke, sokove ali čokolado ranč tak.

Tau krajino zovéjo »grauzdni gračenek Budimpešte« tö. Rejsan je nej daleč, zatok se zdaj napautimo v glavni varaš Madžarske, gde mo malo kaulipoglednili v dvej nauvi talaj naše serije.

-dm-

foto: mtu.gov.hu in pixabay.com

SVETCI NA SREJDI ZIMÉ

Sveti Marjet ali Margitov geste na svetniškem kalendari dvajsti. Prva med njimi, **sveta Marjeta Vogrska (Árpád-házi Szent Margit)** je bila dominikanska sestra, po rodi pa čí vogrskoga krala Béle IV. Zatok go med Slovencami najbole čéštijo v Prekmurji.

Margit se je naraudila leta 1242 po tistom, ka so Tatari vöporobili Vogrsko, krau Béla pa je z bizantinskov ženauv Marijov vujšo v Dalmacijo. Trnok sta se zbodjala za svoj rosag, zatok sta svojo dejte posvetila Bau-gi, če de konec nevole. Gda je bila Margit stara štiri lejta, sta go poslala k dominikanskim apaticam v Veszprém. Dekličina

je komaj zadobila deset lejt, pa je že prišla v klaušter na »Zavečom otoki« v gnešnoj Budimpešti. Tam je ostala do smrti, otok gnes nosi njeno ime (Margit-sziget).

Mlada Margit je za peldo vzela svojo tetico sveto Elizabeto, za apatico se je z dopuščenjem zaoblúbila že pri svoji dvanajset lejta. Gda je gorzrasla, so njeno rokau obečali dvöma tihinskima kraloma, de je pa donk raj ostala v klauštri. Rada je mejla srmastvo in poniznost, delala prausna dela in pomagala betežnim sestram. Mauč je dobivala s svete evharistije, rada je štela Sveto pismo.

Kak pravo Bože dejte je že na zemlej čakala, gda go vökivečni Oča k sebi pozové. Dostokrat se je postila in

mantrala, zatok je njeno trü-dno tejlö mrlau pri komaj 28 lejta. Že za edno leto so go steli za svetnico zglasiti, de so pa dokumente v francuskom Avignoni zgübili. Končno je sveta gratala leta 1943, njeni den svetimo **18. januara**.



Gda je Margita Vogrska mrla, je eške dugo redečá lica mejla, kauli öči so ji sijali zlati kraugi, njeno tejlö pa je slatko denélo – po tistom se je dosta čüd godílo

Če oprémo slovenski kalendar, vidimo, ka po ljudskom vörvanji držimo med 17. in 25. januarom dneve svetnikov »sredozimcov«. Zdaj spoznajmo dva svetca s »srejde zimé«, oprvim **svetoga Boštjana (Szent Sebestyén)**, šteri má svoj den **20. januara**.

Slovensko ime Boštjan pride od Sebastijana, té svetnik je živo v 3. stoletji. Naraudo se je v Milani, mantrniško krono pa zadaubo v Romi. Sebastijan je biu stotnik cesarske štraže in batriven Kristošov sodak. Gda je cesar Maksimijan čüu za njegvo vöro, ga je osaudo na smrt. Svojim afriškim püščičarom je zapovödo, aj v Sebastijana strejlajo s püščicami – depa nej v glavau ali srcé, vej je pa sto, aj pomalek méra. Gda je

mantrnik zgübo moči, so ga sodacke tam njali. Na pau mrtvoga ga je edna dovica domau odvlejkla in ga vözvračila. Sebastijan se je povrno pred cesara, de so ga pa s palcami do mrtvoga zmlatili. Svetoga Boštjana so že rano čéštili kak partonuša prauti takšim betegom, šteri naglo in na skrüma pridejo na človöka (kak liki püščice). Un je eške zavetnik sodakov, djagrov in kamnosekov tö.

Drüga »sredozimka« je **sveta Neža (Szent Ágnes)**, njeno ime pride prej z grčke rejči »agne« (čista, nedužna) ali latinske rejči »agnus« (agnjec). Njeni den svetimo **21. januara**, na kejpaj go največkrat vidimo z agnjecom kak Kristošovo snejo. Čéštijo go kak patronuškinjo deviške čistosti, je zavetnica vrtnarov.

Tradicija pravi, ka je bila Neža narodjena v bogatoj držini v 3. stoletji, krstili so go že v mlašéči lejta. V ranoj mladosti je Kristoší obečala devišstvo, pri trinajset lejta so go zavolo vöre osaudili na smrt. Po zakoni so nej smejli vmoriti edno devico, zatok so go nago odvlejkli prauti ednoj iži z lagvimi ženskami (javni hiši). Zmejs so se zgaudile čüde: zrasli so gi dugi vlaské, šteri so zakrili njeno gaulo tejlö, moški, šteri so go vlejklí, pa so slejpi gratali.

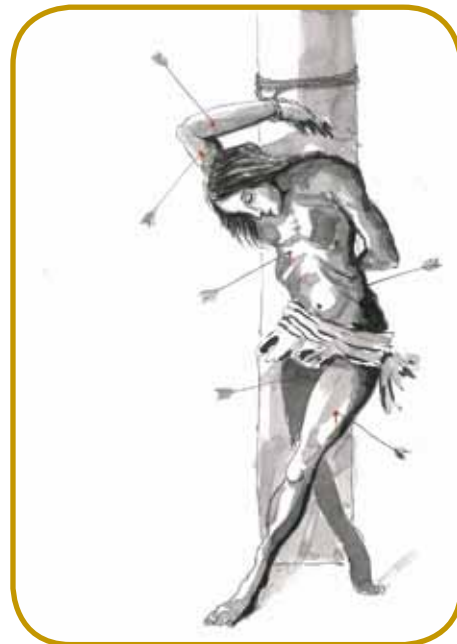
Gda je končno staučila pred ohara, se je tisti tak trauso, kak liki bi un biu na smrt osaudjeni. Dekličina pa se je nika nej bodjala: ostala je devica in gratala mantrnica. Nad njenim grobom je kisnejša cesarska čí dala v Romi postaviti edno lejpo baziliko, legenda Neže pa je dobila vsikdar nauve pa nauve čüde. Med Slovencami je sveta

Neža patronuškinja birk in pastérov tö, na Koroškom so na njeni den nosili v cerkev vuno na ofer.

Za té keden sta nam ostala eške dva svetniškiva kandidata: eden je Slovenec, drügi pa Madžar, povezani z Železnov

njega dobilo prvi molitvenik. Biu je pravi öča Indijancov, grato je prvi püšpek, šteri jim je gučo v njinoj rejči. Mrau je **19. januara leta 1868**, v nebesaj čaka, ka ga zglasijo za blajženoga.

Eden eričen član vogrske aristokratske družine Batthyány je biu v 20. stoletji **László Batthyány-Strattmann**. Za padara se je vönavčo v Beči, za en malo pa je v Köpcsényi (gnes Kittsee v Avstriji) opro svoje privatne špitale. V prvoj svetovnoj bojni so tam dosta sodakov vračili, de je pa tau preveč žmetno delo bilau za njega. Zatok se je odlaučo, ka se dale vči za öče-



Sebastijan je med najbole popularnimi svetniki – prosili so ga v cajtaj küge ali drüge epidemije, molijo ga prauti koronaviuši tö

županijov. Slovenski Boži služabnik **Irenej Friderik Baraga** je biu prvi püšpek v merkanarskom varaši Marquette. Naraudo se je leta 1797 blüzi dolenjskoga mesta Trebnje, rano je zgübo svoje stariše. V Beči se je včiu za fiškališa, de je pa začüto, ka je nej za gospauda narodjeni, liki za apoštola.

Odišo se je nazaj včit v Ljubljano in septembra 1823 grato dühovnik. Blüzi Kranja je slüžo kak kaplan, drügi düšni pastéri pa so ga nej meli radi, zatok je odišo v misijon v Meriko. Njegli püšpek ga je poslo med Indijance, štere so bejli lidgé grdau vöponücali. Navčo se je indijanski gezik, svojim vörnikom je vküppo-stavo gramatiko in slovar, pleme (törzs) Čipevcov je od

snoga kirurga (szemsebész). Po Trianoni se je spakivo v svoj dvorec (kastély) v Kermadini, gde je vönapravo öčesno kliniko. Na leto je emo pet gezero betežnikov, srmake je operéro šenki, eške penezno pomauč jim je tö davo. Mrau je leta 1931, tri lejta kisnej so kermedinske špitale gorvzele njegvo ime. Že za časa žitka so »padara srmakov« čéštili kak svetca, za blajženoga ga je zgla-so pápa Janoš Pavel II. leta 2003. Relikvija toga bogaboječoga padara je gnes v burgenlandskom Güssing (Németújvár), v indašnjoj ka-pejli družine Batthyány. Njegli den držimo **22. januara**.

-dm-

ilustraciji:

Szilveszter Bartkó



SPORED SLOVENSkih TELEVIZIJSKIH PROGRAMOV

OD 22. JANUARJA
DO 28. JANUARJA

PETEK, 22.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Ugriznimo znanost, oddaja o znanosti, 10.35 TV-izložba, 10.50 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Polži, dokumentarna oddaja, 12.00 Globus, 12.30 Točka preloma, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Razvozlana govorica telesa, kanadska dokumentarna oddaja, 14.45 TV-izložba, 15.00 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.15 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 15.50 Danin dinosvet, kanadska otroška nanizanka, 16.15 Varuška nindža, nizozemska nadaljevanka za mlade, 16.40 Infodrom, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Duhovni utrip, 18.10 Risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 4. Festival pod Pohorjem, Oplotnica 2020, 21.25 Alpejske vasi: Italija, potopisna oddaja, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Plavalaskine ljubezni, češkoslovaški film, 0.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.40 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.35 Napovedujemo

PETEK, 22.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.30 Videotrak, 9.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (Ž), 11.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (M), 12.45 Alpski magazin, 13.10 Biatlon - svetovni pokal: posamična tekma (M), 14.50 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 15.15 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 16.00 Nina, koncert Nine Pušlar v Križankah, 18.05 Beograd - vinjete Slovencev, dokumentarni film, 19.00 Videotrak, 20.00 Zdaj ali nikoli, španski film, 21.30 Zadnja beseda!, Šport, Videotrak, 0.50 Info kanal

SOBOTA, 23.01.2021, I. spored TVS

6.15 Kultura, Odmevi, 7.00 Otroški program: Op! 10.30 Infodrom, 10.45 Osvežilna fronta: Komunikacija, oddaja za mladostnike, 11.15 TV-izložba, 11.30 Tarča, 12.40 NaGlas! 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 O živalih in ljudeh, izobraževalno-svetovalna oddaja, 13.50 TV-izložba, 14.05 Kulturni vrhovi: Tunjice pri Kamniku, dokumentarna oddaja, 14.35 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.50 TV-izložba, 15.10 Povezani svet: Zmagovalec pobere vse, britanska dokumentarna serija, 16.00 Slovenski magazin, 16.25 Na vrtu, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Ambienti, 17.45 Zadnja beseda! 18.35 Ozare, 18.40 Vrtne prigode: Enkratna, risanka, 18.57 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 20.00 Joker, kviz, 20.50 Neustrašna, britanska nadaljevanka, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.05 Nočni ptič, ameriški film, 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.30 Dnevnik, Sobotni dnevnikov izbor, Utrip, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

SOBOTA, 23.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Videotrak, 7.00 Pričevalci: Joško Berce, dokumentarna oddaja, 9.55 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (Ž), 11.20 Alpsko smučanje - svetovni pokal: smuk (M), 13.15 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski tek, skiatlon (Ž), 13.45 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 16.10 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), ekipna tekma, 18.05 Biatlon - svetovni pokal: štafeta (M), 19.25 Videotrak, 20.00 Šport, 21.30 Zvezdana: Skozi šivankino uho, 22.30 Ritem mladosti 2019, 23.40 Šport, 1.15 Videotrak, 2.10 Info kanal

NEDELJA, 24.01.2021, I. spored TVS

7.00 Živ žav, otroški program, 9.30 Danin dinosvet: Iskalki fosilov - Reševalni dinovlak, kanadska otroška nanizanka, 10.00 Sveta maša, prenos iz mariborske stolnice, 11.00 TV-izložba, 11.20 Ozare, 11.25 Obzorja duha: Nedelja Božje Besede, 12.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 12.45 Zelena generacija - Generation Renewal/YVF: Žiga in Barbara, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.25 4. Festival pod Pohorjem, Oplotnica 2020, 14.40 Alpejske vasi: Italija, potopisna oddaja, 15.10 Zadnja pravica, irski film, 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.20 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Sveta dežela, potopis, 18.20 Piknik s torto: Pogumni Lisjak, risani film, 18.40 Šola za pošasti: Okostje, risanka, 18.50 Mali Timotej: Ognjeniki pod morjem, risanka, 18.57 Dnevnik, Politično s Tanjo

Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 20.00 Primeri inšpektorja Vrenka: Retrospektiva, slovenska nadaljevanka, 20.55 Z Mišo, 21.40 Poročila, Šport, Vreme, 22.05 Rojena v Auschwitzu, madžarsko-nemška dokumentarna oddaja, 23.05 F. Schubert: Zimski večer (Matjaž Robavs in Andreja Kosmač), 23.15 Dnevnik Slovencev v Italiji, 23.40 Dnevnik, Politično s Tanjo Gobec, Zrcalo tedna, Šport, Vreme, 0.35 Napovedujemo

NEDELJA, 24.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 6.15 Videotrak, 7.15 Duhovni utrip, 7.30 Premagajmo covid 19, 8.00 Ugriznimo znanost: Vitamin D, oddaja o znanosti, 8.25 Glasbena matineja, 9.15 Odpotovanja: Kanada: Na sever, potopis, 11.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: superveleslalom (Ž), 14.25 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (Ž), 15.40 Nordijsko smučanje - svetovni pokal: smučarski skoki (M), 17.55 Biatlon - svetovni pokal: skupinski start (M), 18.45 Videotrak, 19.50 Žrebanje Lota, 20.00 Svet miniaturne, kanadska dokumentarna oddaja, 20.55 Agatha Christie - kraljica kriminala, nemška dokumentarna oddaja, 21.50 Zvezdana: Skozi šivankino uho, 22.45 Šport, 0.15 Videotrak, 1.15 Info kanal

PONEDELJEK, 25.01.2021, I. spored TVS

6.30 Utrip, Zrcalo tedna, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Obzorja duha: Nedelja Božje Besede, 10.45 TV-izložba, 11.00 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Nutrija, dokumentarna oddaja, 12.00 Z Mišo, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 Primeri inšpektorja Vrenka: Retrospektiva, slovenska nadaljevanka, 14.25 TV-izložba, 14.40 Sprehodi: Marij Čuk, pisatelj, pesnik, novinar, 15.10 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.25 Dober dan, Koroška, 16.00 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Znanost o virusu, pogovorna oddaja, 17.45 Na kratko: Krožno gospodarstvo, 17.55 Nejk: Rešimo morskoro zvezdo, risanka, 18.05 Simon: V letalu, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Pogovor s predsednikom države, 21.00 Studio City, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Opus: Rodbina Ipavec, 23.25 Glasbeni večer, Sax serenade: Komorni večer Akademije za glasbo v Ljubljani (P. I. Čajkovski, M. Ravel, I. Stravinski), 0.30 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.55 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.50 Napovedujemo

PONEDELJEK, 25.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.10 Videotrak, 11.30 Dobro jutro, 14.05 Prislunimo tišini, izobraževalno-svetovalna oddaja, 14.20 Burkež Pavliha, dokumentarni film, 16.20 Zadnja beseda!, 17.00 Ljudje in zemlja, izobraževalno-svetovalna oddaja, 17.45 Zelena generacija - Generation Renewal/YVF: Žiga in Barbara, 18.00 Gledališka žival, portret Dušana Jovanoviča, 18.55 Videotrak, 20.00 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Nevarna zapuščina, potopis, 20.55 Dediščina Evrope: Klimt in Schiele: Eros in Psiha, italijanski dokumentarni film, 22.30 Po poteh sužnjev: Od 476 do 1375: Prečkanje puščave, francoska dokumentarna serija, 0.10 Šport, 1.40 Videotrak, 2.40 Info kanal

TOREK, 26.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Opus: Rodbina Ipavec, 10.40 TV-izložba, 10.55 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.30 Naravni parki Slovenije: Krajinski park Sečoveljske soline, dokumentarna oddaja, 12.00 Pogovor s predsednikom države, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače: Amater na Elbrusu, švicarska dokumentarna serija, 14.45 TV-izložba, 15.00 Duhovni utrip, 15.15 Potepanja - Barangolások, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Premagajmo covid 19, 17.55 Kalimero: Pravi prijatelji, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Koristolovec, britanska nadaljevanka, 20.50 Mož, ki je preveč videl, britanski dokumentarni film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.55 Pričevalci: Lidija Drobnič, 1.05 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.30 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.25 Napovedujemo

TOREK, 26.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 9.20 Videotrak, 10.25 Alpsko

smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 1. vožnja, 11.30 Dobro jutro, 13.25 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 2. vožnja, 14.45 Slovenski magazin, 15.30 Avtomobilnost, 16.20 Joker, kviz, 17.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 1. vožnja, 18.45 Alpsko smučanje - svetovni pokal: veleslalom (Ž), 19.40 Nogomet - evropska liga: pregled jesenskega dela, magazinska oddaja, 20.40 Alpsko smučanje - svetovni pokal: slalom (M), 2. vožnja, 21.40 Zadnja pravica, irski film, 23.25 NaGlas!, 23.40 Šport, 1.10 Videotrak, 2.10 Info kanal

SREDA, 27.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Premagajmo covid 19, 10.35 TV-izložba, 10.55 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.25 Naravni parki Slovenije: Krajinski park Dragonja, dokumentarna oddaja, 11.55 Studio City, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače: Iskanje bistva na Bajkalskem jezeru, švicarska dokumentarna serija, 14.40 Osmi dan, 15.15 Rojaki, oddaja o zamejcih, 15.30 Mostovi - Hidak, magazinska informativna oddaja, 16.05 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Kdo se boji slovenščine?: Narečja v popularni glasbi, dokumentarno-izobraževalna serija, 17.50 50 knjig, ki so nas napisale: Dušan Pirjevec: Evropski roman, 18.00 Zmedi gre v Zakajzato, risanka, 18.20 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Skrivnost svobode, nemški film, 21.30 Nevidna roka Adama Smitha, kratki igrani film, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Profil, 23.35 Kdo se boji slovenščine?: Narečja v popularni glasbi, dokumentarno-izobraževalna serija, 0.00 Dnevnik Slovencev v Italiji, 0.25 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 1.20 Napovedujemo

SREDA, 27.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 8.55 Videotrak, 10.00 Sveta maša, posnetek iz mariborske stolnice, 10.55 Dobro jutro, 13.30 Ambienti, 14.15 Za vedno tu, Slovenci od Krasa do morja, dokumentarni film, 15.10 Z Levisonom Woodom po Arabiji: Sveta dežela, potopis, 16.20 Mako, dokumentarni portret, 17.20 Rokomet - svetovno prvenstvo (M): četrtfinale, 19.00 Videotrak, 20.00 Žrebanje Lota, 20.20 Rokomet - svetovno prvenstvo (M): četrtfinale, 22.00 Moje mnenje, 22.50 Ničevo seme, novozelandska nadaljevanka, 23.40 Po dežju / Nakon kiše, dokumentarni film, 0.30 Šport, 2.00 Videotrak, 3.00 Info kanal

ČETRTEK, 28.01.2021, I. spored TVS

6.20 Kultura, Odmevi, 7.00 Dobro jutro, Poročila, 10.05 Kdo se boji slovenščine?: Narečja v popularni glasbi, dokumentarno-izobraževalna serija, 10.30 TV-izložba, 10.45 Strasti, TV-nadaljevanka, 11.20 Gozd in podnebne spremembe, dokumentarno-izobraževalna oddaja, 11.45 TV-izložba, 12.00 Moje mnenje, 13.00 Prvi dnevnik, Šport, Vreme, 13.35 TV-izložba, 13.50 Rusija malo drugače: Sibirski odisej, švicarska dokumentarna serija, 14.45 Slovenski utrinki, 15.10 Pod drobnogledom - Nagyító alatt, 15.45 Otroški program: Op! 17.00 Poročila ob petih, Šport, Vreme, 17.25 Ugriznimo znanost: Morsko pristanišče, oddaja o znanosti, 17.50 Na kratko: Ustavnost, 18.00 Dinotačke: Kar je bilo najkrasnejše, risanka, 18.25 Vem!, kviz, 18.57 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 20.00 Tarča, Globus, Točka preloma, 22.00 Odmevi, Kultura, Šport, Vreme, 22.50 Osmi dan, 23.30 Dediščina Evrope: Klimt in Schiele: Eros in Psiha, italijanski dokumentarni film, 1.00 Ugriznimo znanost: Morsko pristanišče, oddaja o znanosti, 1.25 Dnevnik Slovencev v Italiji, 1.50 Dnevnik, Slovenska kronika, Šport, Vreme, 2.45 Napovedujemo

ČETRTEK, 28.01.2021, II. spored TVS

4.00 Info kanal, 6.00 Napovedujemo, 10.30 Videotrak, 11.35 Dobro jutro, 14.10 Profil, 15.10 Vse duše mojega telesa, dokumentarni film, 16.15 4. Festival pod Pohorjem, Oplotnica 2020, 17.55 Jeklene ptice nad Idrijo, dokumentarni film, 18.50 Videotrak, 20.00 Skriti Karibi z Joanno Lumley: Od Havane do Haitija, britanska dokumentarna serija, 20.50 Avtomobilnost, 21.20 Ambienti, 21.45 Veliki prividi, francoski glasbeno-plesni film v Pantheonu, 22.40 Slovenska jazz scena: Marezijazz 2012: Big band Orkestra Slovenske vojske, 23.30 Šport, 1.00 Videotrak, 2.05 Info kanal

ZIMSKA OBLAČILA

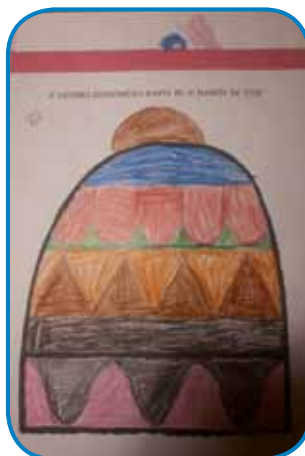
V Vrtcu Gornji Senik in Vrtcu Števanovci smo že pošteno zakorakali v novo leto. Pogovarjali smo se o zimskih oblačilih in ponavljali barve. Izdelali smo zanimive izdelke, prisluhnili

pravljicam o oblačilih in se igrali gibalne igre. Oblecimo se v topla oblačila in jih poimenujmo, da nam mraz ne pride do živega!

Zapisala: Andreja Serdt Maučec



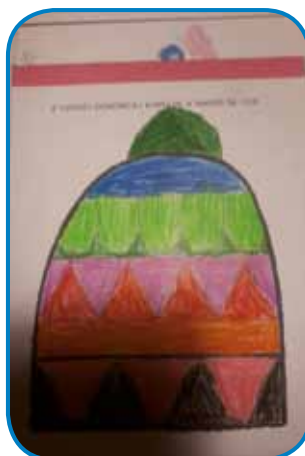
Vrtec Gornji Senik, kape in rokavice



*Vrtec Gornji Senik
Vendel Korodi, 6 let*



Vrtec Števanovci, izdelujemo tople rokavice



*Vrtec Gornji Senik
Miron Lasits, 6 let*

V vrtcu januarja

V mesecu januarju smo si ogledali novi koledar in našli mesece v letu. Našteli smo tudi letne čase in se podrobneje seznanili s sedanjim letnim časom.

Ugotovili smo, da je zunaj mrzlo in se moramo toplo obleči. Z

različnimi dejavnostmi smo spoznali zimska oblačila. Naučili smo se nagajivo pesmico o zimi Zima, zima bela.

Otrokom je bila zelo všeč zgodba o babici Zimi, ki je pletla topla oblačila. K njej so prihajale živali, ki jih je zeblo. V Sakalovcih smo zgodbo tudi zaigrali, tako da so otroci bili živali, ki so prihajale po oblačila.

*Vzgojiteljica asistentka
Romana Trafela*



Otroci v Monoštru pri igri



Rokavice



Živali pri babici Zimi

▶ Slovenec sem!

Če si se naraudo za Slovenca,
te ostani Slovenec!

Leta 2021 do na Vogrskem lůstvo vkůppisali.



Zamerkaite ali prosite tistoga, steri de vas vkůppiso,
naj zamerka, ka ste SLOVENEK.

Tau je fejst potrebno,
ka bi gorostali, ka bi gorostala naša slovenska
kultura pa slovenska materna rejč!

Porabje

TEDNIK
SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak četrtek
Založnik:
Zveza Slovencev na Madžarskem
Za založnika:
Andrea Kovács

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukič
Naslov založnika in uredništva:
H-9970 Monošter,
Gárdonyi G. ul. 1.;
tel.: 94/380-767;
e-mail: porabje@gmail.com
ISSN 1218-7062

Tisk:
TISKARNA DIGITALNI TISK D.O.O.
Lendavska 1; 9000 Murska
Sobota; Slovenija

Časopis podpirajo: Državna
slovenska samouprava, Urad
predsednika vlade, oddelek za
narodnosti, Zveza Slovencev na
Madžarskem in Urad vlade RS za
Slovence v zamejstvu in po svetu.
Naročnina: za Madžarsko letno
2.600 HUF, za Slovenijo 22 EUR.
Za ostale države 52 EUR ali
52 USD.
Številka bančnega računa: HU75
11747068 20019127 00000000.
SWIFT koda: OTPVHUHB